

КОМП'ЮТЕР НА УРОЦІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Аксьонова О.П.

Характерною ознакою сучасного етапу розвитку суспільства є технологізація. Як зауважив президент НАПН України Кремень В.Г. «Техносфера суспільства розвивається колосальними темпами. І саме цей розвиток є одним із головних чинників швидких змін, які відбуваються в економіці та освіті як складових суспільства... Змінюється суспільство, на зміну індустріальному приходить інформаційне. Змінюється відношення до освіти державних інституцій. Змінюються вимоги до результатів освіти... Можна сподіватися, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій навчання суттєво впливатиме на підвищення результативності навчального процесу. Вчити знанням, умінням, навичкам — це певною мірою данина репродуктивної системи освіти. Нині зміст освіти є багатокомпонентним і має охоплювати не лише знання, а й способи практичної діяльності, творчий досвід, ціннісні орієнтації особистості...» [1].

Мета статті — схематизувати методичні рекомендації щодо використання ІКТ у різних частинах уроку фізичної культури.

Результати дослідження

Важливою проблемою у фізичному вихованні сучасної молоді є формування позитивної мотивації до систематичного самовдосконалення засобами фізичної культури, спорту, туризму. Вирішення цієї проблеми можливо за умов урахування й задоволення провідних потреб, які визначають життєдіяльність людини. У теорії формування фізкультурних потреб і здібностей виокремлюються мотиваційні (настанови), інформаційні (знання) й операційні (уміння) групи потреб особистості [2]. У навчальній програмі з фізичної культури для учнів 5–11 класів сформульовані дидактичні цілі, на вирішення яких мають спрямовувати свої зусилля суб'єкти освітнього процесу. Зокрема: формування загальних уявлень про фізичну культуру, її значення в житті людини, збереження і зміцнення здоров'я, фізичного розвитку; розширення рухового досвіду, удосконалення навичок життєво необхідних рухових дій, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності; розширення функціональних можливостей організму дитини через цілеспрямований розвиток основних фізичних якостей і природних здібностей; формування ціннісних орієнтацій щодо використання фізичних вправ як одного з головних чинників здорового способу життя; формування практичних навичок для самостійних занять фізичними вправами і проведення активного відпочинку [3].

Отже, зазначені вище пріоритети в модернізації освіти посилюють акценти щодо розвитку інноватики в системі фізичного виховання дітей і підлітків. У цьому контексті чинне місце посідає питання впровадження в навчальний процес ІКТ.

За словами директора Інституту інноваційних технологій і змісту освіти України Удода О.А., модернізація системи освіти визначає нові пріоритети для її розвитку: «Серед цих пріоритетів формування інформаційно-комунікативних компетенцій в учнів. Інформаційно-комунікативна компетенція передбачає такі вміння: самостійно працювати з інформацією, шукати, вибирати, аналізувати, оцінювати, організовувати, представляти, передавати її; моделювати, проектувати процеси, відповідально реалізувати свої плани; приймати рішення й діяти в непередбачених ситуаціях, навчатися впродовж життя» [4].

Нині в практиці фізичного виховання є вже певний досвід використання ІКТ у навчальному процесі. Зокрема, Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України рекомендує фахівцям з фізичного виховання дітей і підлітків електронні посібники, які надають можливість використовувати матеріал в інтерактивному режимі на уроках або під час тренування. Це мультимедійний електронний посібник «Футбол — джерело здоров'я» за шкільною програмою з фізичної культури для 9–11 класів; мультимедійний електронний посібник «Футбол — джерело здоров'я» за шкільною програмою з фізичної культури для 1–3 класів; методичний електронний посібник для тренерів, учителів, а також для самостійних занять футболом «Відбір на початкових етапах підготовки юних футболістів»; електронний посібник для тренерів «Техніка футболу» та ін. Поряд із зазначеним пропонуються тестові завдання перевірки рівня теоретичних знань учнів різної вікової категорії (від 6 до 18 років) під загальною назвою «Козацький гарт», які в цікавому анімаційному оформленні дозволяють надати відповіді на дев'ять запитань відповідно до кожної вікової категорії й одразу отримати результат, а також — виправити помилки, якщо вони були. Означені розробки допомагають фахівцям раціонально використовувати власний час у процесі планування уроків, здійснення моніторингу рівня фізичної підготовленості й рівня фізичного розвитку дітей і підлітків тощо.

Крім того, є позитивний досвід використання ІКТ на уроках фізичної культури у формах, які розробляються особисто вчителями.

Вважаємо, що заслуговує на увагу стаття «Можливості комп'ютерних технологій на уроці фізичної культури» вчителя фізичної культури школи с. Великі Укі (Омська область, Росія) Аркадія Тарана [5]. На думку автора, сучасний урок фізичної культури значно виграє за умов грамотного узгодження нових

інформаційних можливостей і традиційної системи навчання. Провідним для автора в процесі розробки технології використання комп'ютера на уроці фізичної культури був принцип: комп'ютери під час навчання учнів слід використовувати лише тоді, коли вони забезпечують отримання знань і умінь, які неможливо або достатньо складно формувати, використовуючи традиційні технології. Таран А. виокремлює пріоритетні позиції щодо використання ІКТ на уроці фізичної культури. Зокрема:

- використання кольору, графіки, звуку, відео і фото-слайд-шоу дозволяє відновити реальну картинку певної дії;
- розумова діяльність учнів на уроках фізичної культури з використанням ІКТ сприяє більш швидкому засвоєнню теоретичного матеріалу, що, у свою чергу, позитивно сприяє інтенсивності опанування руховими вміннями та формуванню рухових навичок учнів.

Таран А. формулює специфічні педагогічні дії під час планування уроку фізичної культури з використанням комп'ютера. Наводимо ці позиції.

1) У пріоритеті педагогічного мислення під час планування означеного уроку постає питання — як показати матеріал.

За цією позицією автором виокремлено певні етапи опанування учнями «спортивно-комп'ютерних умінь і навичок» (термін Тарана А.). А саме:

- візуальний — перегляд учнями техніки рухової дії у виконанні відомих спортсменів; «збирання пазла» — окремих частин рухової дії до цілісної рухової дії;
- технічний — передбачає використання відеоапаратури для зйомок процесу виконання рухової дії самими учнями, а потім — перегляд цих матеріалів і аналіз за допомогою функції «Покадровий рух»;
- аналітичний — спрямованість дій учителя й учнів на рефлексивну діяльність, прийняття рішення залежно від стану, ситуації тощо.

2) Слід ретельно продумати місце і час уроку, коли планується використання ІКТ. За цією позицією автор наголошує про можливості використання комп'ютерних програм у процесі закріплення теоретичних знань учнів. Переваги такого підходу:

- можливість використання індивідуального підходу до кожного учня з урахування швидкості виконання завдання, рівня опанування учнем навчального матеріалу;

- оцінювання якості виконання завдання учнем стає більш об'єктивним;

- фіксується детальна картина успіхів і невдач учня.

У статті «Використання ІКТ на уроках фізичної культури» автор Панова Н.Л. зазначає, що за допомогою ІКТ можна: демонструвати технічні прийоми виконання вправ; учитель має можливість прослідкувати динаміку розвитку рівня фізичної підготовленості і фізичного розвитку в спеціальних комп'ютерних програмах. «С использованием средств ИКТ на уроках физической культуры выигрывают все: школьники, родители, учителя, так как эти технологии осуществляют одно из наиболее перспективных направлений, позволяющих существенно повысить эффективность физкультурно-оздоровительной деятельности — личной заинтересованности каждого обучающегося в укреплении своего здоровья. И это помогает нам в решении задач — разбудить заинтересованность школьника в формировании здорового образа жизни» [6]. Панова Н.Л. також зазначає, що ІКТ можна використовувати й у позакласній роботі з фізичного виховання. Зокрема це презентації. Досвід використання ІКТ в педагогічній практиці дозволив Пановій Н.Л. ефективно вирішувати проблему подання теоретичного матеріалу; більш доступно і наочно пояснювати учням техніку виконання певних рухів. Під час проведення учнівської олімпіади з предмета «Фізична культура» теоретичний тур проводиться за допомогою комп'ютерного тестування, що дозволяє не лише скоротити час виконання означеного туру олімпіади, а й зменшити навантаження журі олімпіади щодо визначення переможців. За словами автора, використання ІКТ дозволяє успішно поєднувати фізичну і розумову роботу учнів на уроці, розвивати інтелектуальні й творчі здібності школяра, розширювати межі світосприймання учнів.

На блозі вчителя фізичної культури Золотоніської спеціалізованої школи №2 Воробйової Олени Володимирівни (Черкаська область) подано розробку уроку фізичної культури з теми «Баскетбол» для учнів 9 класу [7]. Учитель планує використовувати мультимедійну презентацію, зміст якої уточнює види навчальної діяльності учнів на уроці. Так, у підготовчій частині пропонується учням продивитися три слайди, на яких подано теоретичний матеріал: слайд 1 — вимоги безпеки перед початком уроку; слайд 2 — питання безпеки учнів під час уроків з баскетболу.

Слайд 1

Слайд 2

Слайд 3

Теоретичний матеріал, присвячений закріпленню знань учнів з питань безпечної поведінки у процесі фізичного виховання, подається також і наприкінці уроку, у заключній частині, коли акцентується увага учнів на вимогах безпеки після закінчення уроку фізичної культури (слайд 3).

Основна частина уроку присвячена розв'язанню задачі — «закріпити техніку передачі м'яча; вдосконалити техніку ведення м'яча і кидка м'яча в корзину після подвійного кроку» (формулювання автора уроку). Учитель демонструє слайди, зміст яких дозволяє учням наочно уявити певний технічний нюанс рухової дії (слайд 4), схему пересування гравців під час виконання рухової дії (слайд 5), місця розташування груп учнів у процесі виконання певного завдання. Однак, вважаємо за доцільне зауважити про змістове наповнення слайду 6, зміст якого присвячено технічним особливостям виконання ведення м'яча в баскетболі. Автор поруч із цікавими картинками, індивідуальними за змістом відсутні питання (ведення м'яча) подає текстовий опис техніки виконання зазначеного елемента. А зараз увага — запитання: Чи буде учень втрачати час на свідоме читання цього матеріалу? Чи доцільно демонструвати слайд у такому змісті, якщо вчитель бажає, щоб увага учнів була зосереджена на правильній техніці виконання вправи?

Вважаємо за доцільне також надати результати спостереження на відкритому занятті з фізичного виховання в педагогічному коледжі м. Запоріжжя (грудень, 2005 р.). Зрозуміло, що йдеться про заняття з використанням ІКТ. Досвідченість педагога Шадова В.А., його інноваційне мислення і кредо «Шукати, знаходити, впроваджувати» активізували мислення присутніх колег, розширили сприймання власної педагогічної діяльності за межі традиційної практики з фізичної підготовки учнів. Наводимо лише ті фрагменти заняття, коли з'явилися ІКТ.

Фрагмент 1: студенти сідають на гімнастичні лавки, обличчям до DVD-програвача; впродовж 5 хвилин вони переглядають відеосюжети з матчів NBA, де використовувалися певні тактичні дії, які заплановано вивчити на цьому занятті зі студентами. Так педагогу вдалося створити в уяві присутніх ідеальну картинку виконання прийому в процесі гри.

Фрагмент 2: студенти виконували комплекс ритмічної гімнастики за відомою актрисою Джейн Фондою, який демонструвався на DVD-програвачі.

Фрагмент 3: під час роботи студентів у «коловому тренуванні» з баскетбольними завданнями однією із станцій була комп'ютерна гра в баскетбол, метою якої було за допомогою мультяшних героїв забити якомога більше голів противнику впродовж часу, відведеного на роботу на цій «станції».

Починаючи з 2010–2011 навчального року, кафедрою фізичної культури і спорту Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ініційовано проведення учнівської олімпіади з предмета «Фізична культура». Програма містить п'ять турів: заочна презентація з обраної учнем теми із запропонованих журі («Мій улюблений вид спорту» або «Мій кумир у спорті»); комп'ютерне тестування теоретичних знань учнів; виконання двох тестів щодо визначення рівня розвитку фізичних якостей учнів (на вибір учнем із запропонованих журі тестів); виконання технічної зв'язки зі спортивної гри (на вибір); проведення майстер-класу з групою учнів-учасників олімпіади з фітнес-системи (на вибір). Отже, є форми олімпіадних завдань, де використання ІКТ обов'язкове, а де — бажано. Зокрема, надають додаткові бонуси до оцінки учня за проведення майстер-класу такі моменти: використання мультимедійної презентації під час проведення майстер-класу; підготовка роздаткового матеріалу у вигляді публікацій, які полегшують ознайомлення учнів зі змістом презентованої фітнес-системи. У процесі заочної оцінки презентації на обрану учнем тематику журі враховує не лише повноцінність розкриття теми, а й технічну сторону виконаної роботи: можливість перегляду презентації в автоматичному режимі; наявність коментарю учня за кадром; музичне, анімаційне і графічне оформлення; коректне використання інтернет-ресурсів і літературних джерел. У минулому році найкращі презентації були поміщені на сайті центру інформаційних технологій нашого інституту (<http://www.ciiit.zp.ua/>). У цьому році всі презентації будуть оцінюватися журі на блозі нашої кафедри (http://kfkis-zp.blogspot.com/p/blog-page_9847.html) в інтерактивному режимі.

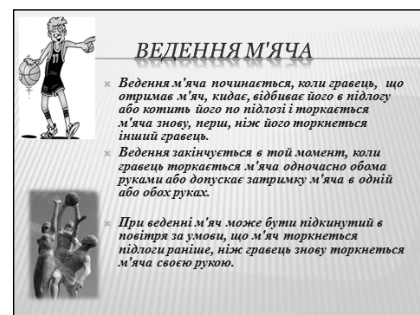
Крім того, усі ігрові зв'язки і майстер-класи, які проводили учасники обласного етапу олімпіади, зняті на відео. Працівниками кафедри систематизовані всі презентації, відеоматеріали на DVD-дисках, а вчителі фізичної культури набули можливості зробити копію таких матеріалів з метою їх використання в процесі уроків, а також під час підготовки учнів до насту-

Слайд 4

Слайд 5

Слайд 6

пних олімпіад. Означений матеріал можна упевнено назвати навчально-методичним комплексом, у розробці якого провідну роль виконували саме учні.

Ми навмисно детально описали педагогічні прийоми, які міцно увійшли в практику фізичного виховання в деяких навчальних закладах.

Однак урок фізичної культури має суттєві відмінності від уроків з інших навчальних дисциплін. Най-

головніша з них — вимоги до регулювання фізичних навантажень учнів з опорою на фізіологічні закономірності їхнього розвитку. Зважаючи на це, надаємо схеми використанні ІКТ на уроці фізичної культури в підготовчій (рис. 1), основній (рис. 2) і заключній (рис. 3) частинах. Час зазначено з урахування, що урок триває 45 хв.

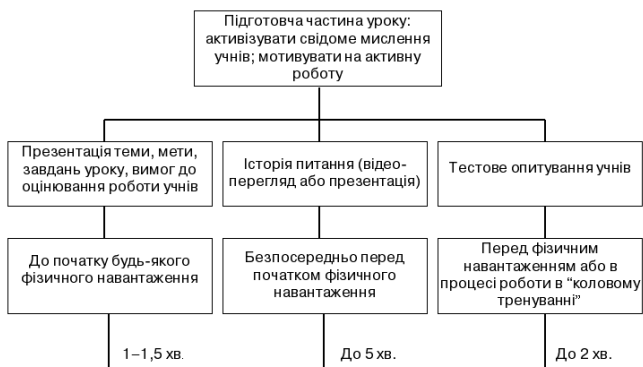

Рис. 1. Використання ІКТ у підготовчій частині уроку фізичної культури

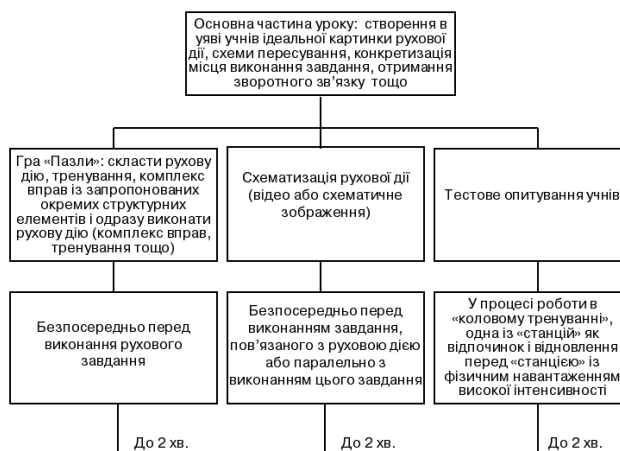

Рис. 2. Використання ІКТ в основній частині уроку фізичної культури

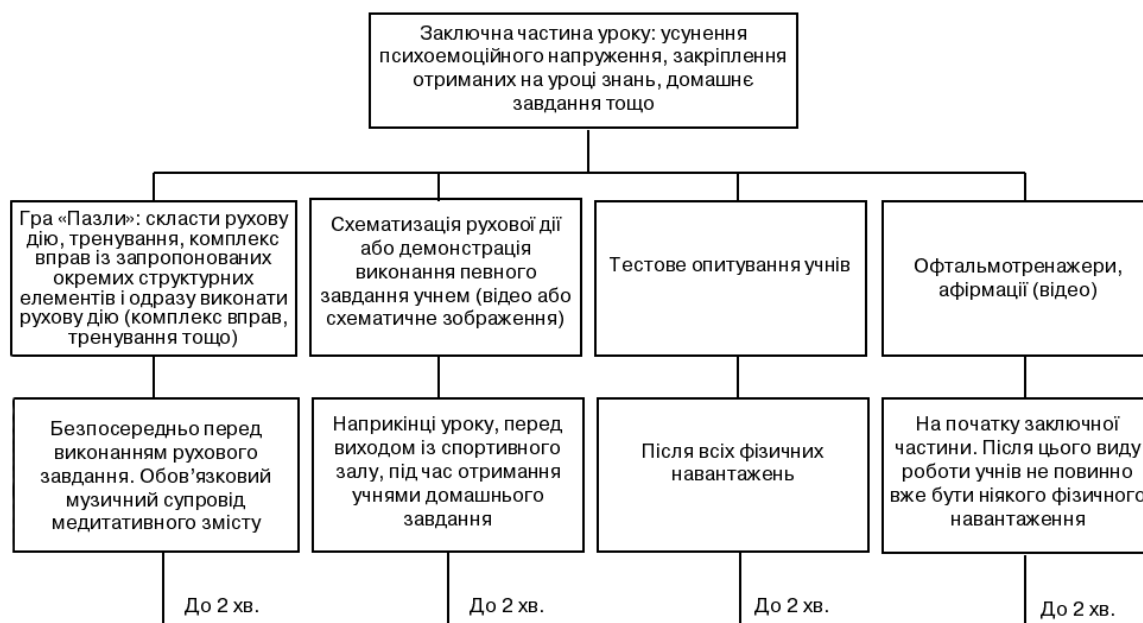

Рис. 3. Використання ІКТ у заключній частині уроку фізичної культури

Висновок

Схематизація методичних рекомендацій надає можливість упорядкувати педагогічні дії під час підготовки уроку фізичної культури з використанням ІКТ з опорою на вимоги до моторної щільності, потреби ретельного регулювання фізичного навантаження учнів.

Література

1. Кремень В.Г. Інформатизація освіти — провідний напрям підвищення результативності навчального процесу // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2011. — №1(89). — С. 3-4.

2. Удод О.А. Реалізація нової моделі освіти, заснованої на використанні ІКТ, висуває нові вимоги для учасників освітнього процесу // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2011. — №7(95). — С. 3.
 3. Таран Аркадій. Інтерактивний старт. Можливості комп'ютерних технологій на уроці фізкультури // Спорт в школі. — №07(457). — 1-15.04.2009.
 4. Панова Н.Л. Использование ИКТ на уроках физкультуры [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://blogs.mdpu.org.ua/osadchyyw/2011/09/18/ispolzovanie-ikt-na-urokax-fizkultury/>. — Заголовок с экрана.
 5. Воробйова О.В. Урок з фізичної культури для учнів 9 класу: баскетбол [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://fizra.in.ua/lessons/basketboll-ikt>. — Заголовок з екрана.